

Zijne Excellentie de minister voor
Klimaat en Energie
de heer drs. R.A.A. Jetten en
Zijne Excellentie de staatssecretaris Mijnbouw
de heer dr. J.A. Vijlbrief
Postbus 20401
2500 EK DEN HAAG

Gasunie Transport Services B.V.
Postbus 181
9700 AD Groningen
Concourslaan 17
T (050) 521 22 55
E info@gastransport.nl
Handelsregister Groningen 02084889
www.gasunietransportservices.com

Datum
26 mei 2023

Doorkiesnummer

Ons kenmerk
L 23.0289

Uw kenmerk

Onderwerp
Analyse stand van zaken op de gasmarkt en
leveringszekerheid in het volgende gasjaar

Excellenties,

In juli vorig jaar bracht GTS de studie "Een jaar zonder Russisch gas" uit. Graag informeren wij u met deze brief over een update van deze studie, nu onder de noemer "Leveringszekerheid in Nederland zonder Russisch gas". Was in onze vorige studie het volledig wegvallen van het Russische gasaanbod nog een scenario, inmiddels is dit de realiteit. En gezien de huidige geopolitieke situatie verwachten wij dat dit de komende jaren de realiteit zal blijven.

Daarnaast heeft het kabinet aangekondigd het Groningenveld dit jaar of uiterlijk komend jaar te willen sluiten. In het verwachte ontwerp-vaststellingsbesluit zal mogelijk het voorlopige besluit voor volledige sluiting gecommuniceerd worden. In deze brief geven wij u daarom een aantal overwegingen mee over de risico's die wij op het gebied van leveringszekerheid zien en welke maatregelen mogelijk zijn om deze risico's af te dekken. Hierbij bespreken wij ook wat de mogelijke rol van het Groningenveld nog kan zijn in het afdekken van deze risico's.

De situatie op de gasmarkt

Tot voor kort leverde Rusland ongeveer een derde van het H-gas aanbod van Noordwest-Europa. Het wegvallen van een bron met deze omvang leverde fysieke schaarste op en grote onrust op de gasmarkt. Dit leidde medio vorig jaar tot ongekend hoge gasprijzen met grote economische en maatschappelijke gevolgen. Bij bedrijven en industrie vond vraagdestructie plaats middels het stilleggen van productie, bij huishoudens en gezinnen leidden de hoge energieprijzen tot sociale en financiële problemen. De hoge gasprijzen zorgden aldus voor een forse daling van de vraag naar gas.

Een deel van het weggevallen aanbod is vervangen door extra Liquefied Natural Gas (LNG) via bestaande terminals in België, Nederland en Groot-Brittannië. Daarnaast zijn nieuwe initiatieven aan de aanbodkant ontstaan, zoals de EemsEnergy Terminal in Nederland en LNG-terminals in Willems haven, Brünsbuttel en Lubmin in Duitsland. Tot nu toe zijn deze ontwikkelingen onvoldoende om het volledige Russisch aanbod te vervangen.

Waar in het verleden de beschikbaarheid van stikstof bepalend was voor hoe hoe snel gebruik van het Groningenveld gestopt kan worden, is dit nu de beschikbaarheid van gas in het algemeen.

Gasunie Transport Services B.V.

Datum: 26 mei 2023

Ons kenmerk: L 23.0289

Onderwerp: Analyse stand van zaken op de gasmarkt en leveringszekerheid in het volgende gasjaar

De zachte winter en de prijsgedreven vraagreductie zorgen voor relatief goed gevulde gasopslagen

Afgelopen winter kende relatief milde temperaturen en een lage vraag naar gas door hoge prijzen en verduurzaming. Dit heeft ervoor gezorgd dat de Nederlandse seizoensopslagen relatief weinig ingezet zijn voor het borgen van de leveringszekerheid gedurende de afgelopen winter. Als resultaat hiervan waren de Nederlandse seizoensopslagen nog voor ~60% gevuld na de winter. Dit is veel meer dan vorig gasjaar, toen slechts ~20% van het totale werkvolume van de seizoensopslagen nog beschikbaar was. Met deze uitgangspositie lijkt het vuldoel van 90% van het totale werkvolume van de seizoensopslagen dat Nederland nastreeft¹ om de leveringszekerheid voor volgend gasjaar te borgen mogelijk zonder additionele maatregelen. Dit is in lijn met onze eerdere analyses en de conclusies uit de studie "een jaar zonder Russisch gas".

Wettelijke adviestaak met betrekking tot leveringszekerheid

Op grond van de Gaswet adviseert GTS de minister over de benodigde hoeveelheid gas en de daarvoor benodigde capaciteit uit het Groningenveld die noodzakelijk is om de leveringzekerheid te waarborgen. Conform haar wettelijke verplichting voert GTS deze wettelijke taak uit op een wijze zodat dit optimaal bijdraagt om de gaswinning uit het Groningenveld te minimaliseren en zo snel mogelijk volledig te stoppen.² Leveringszekerheid is daarbij gedefinieerd als een situatie waarin "eindafnemers van gas op het juiste moment en in de juiste kwaliteit (laag- of hoogcalorisch) en met de benodigde hoeveelheid worden beleverd, ook wanneer de vraag hoog is"³. Alle eindafnemers, zowel bedrijven als huishoudens, mogen er in normale omstandigheden vanuit gaan dat de leveringzekerheid is geborgd. Pas bij een eventuele noodsituatie⁴ zijn er regels opgesteld om de gasleveringen aan bepaalde groepen veilig te stellen. Dit betekent dat voor onze analyses het uitgangspunt is dat de gehele vraag beleverd moet worden.

Een koude winter in gasjaar 2023/2024 – volume analyse

Ondanks de relatief zachte winters in de laatste jaren, moet GTS in haar analyses ook scenario's berekenen met koude winters. In januari liet onze analyse zien⁵ dat in een koud jaar met relatief veel inzet van de gasopslagen in de winter van gasjaar 2023/2024, additionele maatregelen nodig kunnen zijn gedurende de zomer van 2024 om de gasopslagen weer voldoende gevuld te krijgen om de leveringszekerheid voor het volgende gasjaar (2024/2025) te borgen. De gasopslagen kunnen leeg raken door bijvoorbeeld een langere periode van kou, handelaren en producenten die minder gas inbrengen of omdat gasopslagen om commerciële redenen ingezet worden. De analyse in januari ging uit van de sterk gewijzigde situatie in aanbod en vraag als gevolg van het wegvallen van Russisch gas. De onderliggende planningsuitgangspunten worden voortdurend gemonitord en aanpassingen meegenomen in updates van de leveringszekerheidsanalyse, zoals deze. Wij gaan er hierbij wel vanuit dat alle gasopslagen in Nederland en Duitsland beschikbaar zijn om in de zomer de relatief hoge aanvoer via pijpleidingen en LNG op te kunnen slaan.

¹ Conform toezegging tijdens de begrotingsbehandeling EZK van 22 en 23 november 2022

² Zie artikel 10a lid 1 en onder q jo. art. 10a lid 14 Gaswet.

³ Memorie van toelichting bij het wetsvoorstel Wijziging van de Gaswet en van de Mijnbouwwet betreffende het minimaliseren van de gaswinning uit het Groningenveld, paragraaf 2.1

⁴ Verwijzing naar artikel 11 uit SoS verordening 1938

⁵ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/gas/documenten/publicaties/2023/02/03/toelichting-bij-update-gasleveringszekerheid>, Advies benodigde Groningencapaciteiten en -volumes ten behoeve van leveringszekerheid voor gasjaar 2023/2024, d.d. 31 januari 2023, ons kenmerk L 23.0046

Gasunie Transport Services B.V.

Datum: 26 mei 2023

Ons kenmerk: L 23.0289

Onderwerp: Analyse stand van zaken op de gasmarkt en leveringszekerheid in het volgende gasjaar

Hiermee kunnen de opslagen in de hoge vraag van huishoudens gedurende de winter voorzien. Wij verwachten dat de stikstofinstallatie Zuidbroek II vanaf begin van het komende gasjaar beschikbaar is en beschikbaarheid van stikstof geen knelpunt is voor de leveringszekerheid.

Voor gasjaar 2023/2024 gaan wij wederom uit van een lage marktvaart, vergelijkbaar met de realisaties in het huidige gasjaar. De gasprijzen zijn de laatste maanden weliswaar significant gedaald, maar liggen nog altijd op een fors hoger niveau dan het langjarige gemiddelde van het laatste decennium. Wij zien ook geen nieuw aanbod ontstaan dat een substantiële bijdrage heeft aankomend gasjaar. De Nederlandse LNG-terminals op de Maasvlakte en in de Eemshaven draaien op volle toeren en het aanbod vanuit België, het Verenigd Koninkrijk en Noorwegen is reeds relatief hoog. Voor wat betreft aanbod vanuit de kleine velden of vanaf de Noordzee wordt evenmin een toename verwacht. Hierdoor zal er een bepaalde mate van schaarste blijven bestaan.

Dit betekent dat additioneel aanbod van gas in Nederland maar op twee manieren gecreëerd kan worden: minder export van gas of meer import van gas via bestaande routes. Aan de importkant zien wij dat er meer gas vanuit België is gekomen de afgelopen winter. Dit heeft geresulteerd in een bijstelling voor de import vanuit België voor gasjaar 2023/2024. Aan de andere kant zien wij ook dat de gerealiseerde H-gas export richting Duitsland hoger is dan verwacht, ondanks de plannen van Duitsland op het gebied van LNG en de eerste werkende terminals aldaar. Deze ontwikkelingen resulteren mogelijk in een lagere afname van hoogcalorisch gas vanuit Nederland vanaf gasjaar 2024/2025. Op dit moment is de inname van LNG via de operationele drijvende Duitse LNG-terminals slechts beperkt (momenteel circa 80 TWh op jaarbasis) en is er behoefte aan additioneel gas vanuit Nederland voor Duitsland en voor de doorvoer naar andere landen. Hiervoor hebben handelspartijen zich voor meerdere jaren gecommitteerd om via Nederlandse LNG-terminals gas te importeren zodat zij naast klanten in Nederland ook klanten in Duitsland, Tsjechië of Oostenrijk kunnen bedienen. Dit hebben wij bijgesteld in de analyse. Overige uitgangspunten zijn nagenoeg in lijn met de uitgangspunten van de studie die als basis diende voor ons advies van 31 januari jongstleden⁶.

Onze analyse bevestigt de conclusies van ons eerdere advies. Indien de winter van gasjaar 2023/2024 een gemiddeld temperatuurverloop kent, kunnen de seizoens-gasopslagen zonder het Groningenveld tot 75% gevuld worden zonder additionele maatregelen. Indien de huidige vijf clusters beschikbaar blijven en volgens de huidige regels de minimumflow produceren, is een vulgraad tot 90% mogelijk zonder additionele maatregelen. Maar na een koude winter – en de kans op een koude winter is uiteraard kleiner dan de kans op een gemiddelde winter – zijn de gasopslagen nagenoeg leeg in april 2024. Het is dan niet mogelijk om de gasopslagen in de zomer van 2024 weer voldoende te vullen tot het voorgenomen niveau van 90% waar Nederland - in ieder geval in het huidige gasjaar - naar streeft om de leveringszekerheid voor de volgende, mogelijk koude, winter te kunnen borgen zonder additionele maatregelen.

Dit is in lijn met de conclusies die ENTSOG in haar *Summer Outlook* Europa breed trekt⁷.

⁶ Advies benodigde Groningencapaciteiten en -volumes ten behoeve van leveringszekerheid voor gasjaar 2023/2024, d.d. 31 januari 2023, ons kenmerk L 23.0046

⁷ ENTSOG Summer Supply Outlook 2023 with Winter 2023/24 overview, d.d. 5 april 2023, documentnummer SO0045-23

Gasunie Transport Services B.V.

Datum: 26 mei 2023

Ons kenmerk: L 23.0289

Onderwerp: Analyse stand van zaken op de gasmarkt en leveringszekerheid in het volgende gasjaar

Na een koude winter zullen gedurende de maanden van het vulseizoen (april – september) de opslagen tot ongeveer de helft gevuld kunnen worden. Nederland begint dan aan het gasjaar 2024/2025 met halfgevolle gasopslagen. Onze verwachting is dat hiermee een gemiddelde winter in dat gasjaar afgedekt zou kunnen worden. Elke winter die kouder is dan gemiddeld, kan leiden tot problemen voor de leveringszekerheid.

Mogelijke maatregelen

Het risico dat door maatregelen gemitigeerd moet worden is een structureel volumetekort gedurende de zomer van 2024. Het gaat hierbij niet om een "acuut" probleem, maar een risico dat zich gedurende de wintermaanden langzaam materialiseert en dat te voorzien is. Dit betekent dat er meer ruimte is voor politieke besluitvorming over mogelijke oplossingen.

Om deze situatie te voorkomen kunt u naar maatregelen aan de vraag- en aanbodkant kijken. Op basis van de verwachte vraag in de zomer en de mogelijkheid om gas naar Nederland te brengen is er de mogelijkheid om ~50 TWh in de zomer op te slaan. Daarnaast zou een vraagreductie van maximaal ~60 TWh nodig zijn om de vulgraad van de bergingen naar 90% te kunnen brengen als de opslagen in het voorjaar na een koude winter leeg zijn (vulgraad van 20% en lager). Verlaging van de vraag kan door bijvoorbeeld het afschakelen van de industrieën voor langere tijd of afspraken te maken met omliggende landen over een verlaging van de export. Het benodigde volume voor leveringszekerheid, ~60 TWh, komt overeen met ~75% van het jaarcapaciteit van de Nederlandse industrieën (direct aangesloten aan ons netwerk) of met ~20% van de export naar het buitenland.

Extra aanbod zou uit het Groningenveld kunnen komen, waarbij de vijf momenteel operationele productielocaties (ruim) voldoende capaciteit hebben om de gasopslagen tot 90% te vullen. Om het volumetekort af te dekken hoeven clusters niet direct beschikbaar te zijn, zij mogen een langere opstarttijd hebben (en dus minder of geen minimumflow produceren).

Een koude dag in gasjaar 2023/2024 - capaciteitsanalyse

Naast een analyse van de ontwikkeling van de gasopslagen (de volume-analyse) behelst onze studie naar de leveringszekerheid ook een capaciteitsanalyse. In de capaciteitsanalyse kijken wij naar de fysieke balans tussen vraag en aanbod op dagen en momenten van piekvraag of plotselinge uitval van gasaanbod.

Om te bepalen welke capaciteit nodig is voor de leveringszekerheid, kijken wij naar de gasvraag op een koude dag. De Europese wetgeving⁸ schrijft voor dat het hier om een temperatuur gaat die met een statistische waarschijnlijkheid van eens in de twintig jaar voorkomt; voor Nederland een gemiddelde effectieve dagtemperatuur⁹ van $-15,5^{\circ}\text{C}$. Dat wil niet zeggen dat de thermometer dan $-15,5^{\circ}\text{C}$ aanwijst: Een gemiddelde dagtemperatuur van $-8,5^{\circ}\text{C}$ in combinatie met windkracht 5 resulteert ook in een gemiddelde effectieve dagtemperatuur van $-15,5^{\circ}\text{C}$. De Europese wetgeving eist daarnaast om rekening te houden met uitval van de grootste bron.

⁸ Conform Verordening (EU) 2017/1938, artikel 5

⁹ De effectieve temperatuur (T_{eff}) is gelijk aan de temperatuur minus de daggemiddelde windsnelheid (V) uitgedrukt in meters per seconde gedeeld door 1,5 ($T_{\text{eff}} = T - (V/1,5)$).

Gasunie Transport Services B.V.

Datum: 26 mei 2023

Ons kenmerk: L 23.0289

Onderwerp: Analyse stand van zaken op de gasmarkt en leveringszekerheid in het volgende gasjaar

Deze zogenoemde N-1 norm zorgt voor een voldoende robuust systeem dat uitval van installaties – wat vaker voor komt bij extreme temperaturen – kan opvangen. Door een dergelijke norm toe te passen kan niet alleen uitval van de grootste bron (in Nederland gasopslag Norg) opgevangen worden; verstoringen kunnen ook (een combinatie van) andere bronnen treffen. Gasopslagen Bergermeer of Grijpskerk hebben ongeveer 80% van de capaciteit van Norg; Gate Terminal circa 65%. Uitval van een van deze installaties of uitval van meerdere kleinere bronnen zou voor bijna even grote problemen in het gastransport kunnen zorgen als uitval van Norg. Bij lagere temperaturen zien wij dat uitval vaker voorkomt maar ook langer duurt, vanwege bevriezing en andere problemen die bij extreme temperaturen optreden en de slechte bereikbaarheid om problemen op te kunnen lossen.

In januari lieten wij zien dat er verschillende scenario's denkbaar zijn waarbij de volledige productiecapaciteit van het Groningenveld die afgelopen winter beschikbaar was (43 GWh/h) nodig is om alle eindverbruikers van gas te voorzien. Dit is bijvoorbeeld het geval als de grootste bron (in onze analyse is dit gasopslag Norg) plotseling uitvalt op een koude dag in de winter van gasjaar 2023/2024¹⁰.

Als aanvulling op de eerdere analyse – bij $-15,5^{\circ}\text{C}$ en uitval van capaciteit ter grootte van de grootste bron – hebben wij gekeken vanaf welke temperatuur inzet van de eerste productielocatie van het Groningenveld nodig is om de leveringszekerheid te borgen. Hierbij houden wij wederom rekening met uitval van de grootste bron. Onze analyse laat zien dat voor gasjaar 2023/2024 vanaf ongeveer $-6,5^{\circ}\text{C}$ additionele maatregelen zoals snelle vraagreductie of productie uit het Groningenveld nodig zijn om de leveringszekerheid te borgen. Dat zijn effectieve gemiddelde dagtemperaturen die in onze winters regelmatig voorkomen: Statistisch gezien is het elke winter vier dagen $-6,5^{\circ}\text{C}$ of kouder, maar in de afgelopen tien jaar waren er slechts twee winters waarbij het op een aantal dagen daadwerkelijk $-6,5^{\circ}\text{C}$ of kouder was¹¹. Ook deze $-6,5^{\circ}\text{C}$ betreft de effectieve temperatuur; temperaturen net onder het vriespunt en windricht 5 resulteren ook in een effectieve temperatuur van $-6,5^{\circ}\text{C}$.

Op zo'n koude dag verwachten wij dat alle beschikbare bronnen, dus import uit LNG-terminals en grenspunten, productie uit kleine velden en gasopslagen, ingezet worden voor het voorzien in de gasvraag. Nog steeds ziet GTS echter dat bij uitval van de grootste bron de gasvraag op die dag groter is dan het aanbod¹². Als de vraag niet omlaag gebracht wordt, raakt het systeem in onbalans: er wordt meer gas uit het net gehaald dan er ingevoerd wordt. GTS zal proberen de onbalans op te lossen door extra gas in het net te brengen. Dit kan door het kopen van gas op de beurs of partijen aan te wijzen die extra gas moeten inbrengen. De verwachting (en ook uitgangspunt van onze analyses) is echter dat alle partijen al maximaal gas invoeden, dus dat deze maatregelen weinig impact hebben.

---

¹⁰ Advies benodigde Groningencapaciteiten en -volumes ten behoeve van leveringszekerheid voor gasjaar 2023/2024, d.d. 31 januari 2023, ons kenmerk L 23.0046

¹¹ De laatste koudegolf was volgens het KNMI in 2012. Een koudegolf is een aaneengesloten periode van minimaal 5 ijsdagen (de maximumtemperatuur blijft onder 0°C). In deze periode moet op minstens drie dagen de minimumtemperatuur lager dan -10°C liggen (strengere vorst). De laagste temperatuur was toen $-18,9^{\circ}\text{C}$. <https://weerstatistieken.nl/de-bilt/koudegolven>

¹² Voor een gemiddelde effectieve dagtemperatuur van $-15,5^{\circ}\text{C}$ hebben wij dit inzichtelijk gemaakt in ons advies van januari (Advies benodigde Groningencapaciteiten en -volumes ten behoeve van leveringszekerheid voor gasjaar 2023/2024, d.d. 31 januari 2023, ons kenmerk L 23.0046)

Gasunie Transport Services B.V.

Datum: 26 mei 2023

Ons kenmerk: L 23.0289

Onderwerp: Analyse stand van zaken op de gasmarkt en leveringszekerheid in het volgende gasjaar

Mogelijke maatregelen

Op een koude dag en bij uitval van een middel vergelijkbaar met de grootste bron kan ons netwerk snel leeglopen, in een tijdsbestek van uren. In dit scenario zal GTS een verzoek doen aan het ministerie van EZK om de noodsituatie uit te roepen, waarbij het Bescherm- en Herstelplan Gas¹³ ten uitvoer wordt gebracht. Dit noodplan bestaat uit meerdere maatregelen:

- Eén van de maatregelen in het Bescherm- en Herstelplan is het reduceren en afschakelen van de industriële vraag. Indien dit bewerkstelligd kan worden in enkele uren kan dit in het geval van een klein verschil tussen vraag en aanbod voldoende zijn om de huidige onbalans te herstellen.
De impact van een abrupte afschakeling van de industrieën is echter niet in het huidige plan voorzien, omdat het uitgangspunt was dat het Groningenveld hiervoor ingezet kan worden (het zogenoemde back-up volume). Daarmee wordt tijd gecreëerd om partijen voor te bereiden op de noodsituatie en de daaruit volgende afschakelingen.
- Het aandeel van huishoudens in de piekvraag is in tegenstelling tot de industrie zeer hoog, zodat een maatregel die het verbruik van deze categorie terugbrengt een grote bijdrage zou kunnen leveren. Reductie van gasverbruik bij beschermde afnemers is een onderdeel van het Bescherm- en Herstelplan Gas (maatregel 10). Het is echter ongewis of de oproep aan huishoudens om gas te besparen een grootschalige en snelle reductie van de vraag teweeg zal brengen. Ook noemt het Bescherm- en Herstelplan Gas dat deze maatregel "grote ontwrichtende gevolgen" zou hebben.
- Een alternatieve of aanvullende maatregel zou zijn om op voorhand afspraken over een reductie van de gasstromen te maken met landen die gas via Nederland ontvangen. Gelet op de complexiteit van dergelijke afspraken en de belangen – ook in het buitenland zijn deze gasstromen noodzakelijk voor de leveringszekerheid – verwachten wij dat de implementatietijd meerdere maanden zou zijn.
- Indien het verschil tussen vraag en aanbod niet kan worden teruggebracht met de eerder genoemde maatregelen uit het Bescherm- en Herstelplan, onder andere de afschakeling van de industrie, kan het transportnetwerk in een dusdanige onbalans raken dat GTS noodgedwongen over moet gaan tot afschakeling van één of meerdere deelnetten om de rest van het netwerk operationeel te houden. Bij deze noodmaatregel wordt een compleet deel van het net, inclusief beschermde eindverbruikers zoals huishoudens, ziekenhuizen, verpleeghuizen en dergelijke afgeschakeld. In tegenstelling tot elektriciteit moet bij hervatting van de gaslevering rekening worden gehouden met de veiligheidsaspecten. Hierdoor wordt het proces veel complexer en langduriger dan bij elektriciteit.

In de huidige vorm zijn de maatregelen van het noodplan in onze ogen niet geschikt om snel acute leveringszekerheidsproblemen op te lossen. Na aanpassingen is het wel mogelijk dat deze of aanvullende maatregelen de functie kunnen vervullen die op dit moment door het Groningenveld vervuld wordt.

---

¹³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/publicaties/2019/10/04/bescherm-en-herstelplan-gas>

Gasunie Transport Services B.V.

Datum: 26 mei 2023

Ons kenmerk: L 23.0289

Onderwerp: Analyse stand van zaken op de gasmarkt en leveringszekerheid in het volgende gasjaar

Sluiting van het Groningenveld brengt u naar onze verwachting bij een daggemiddelde effectieve temperatuur van $\sim -6,5^{\circ}\text{C}$ – en uitval van een grote bron – in de positie dat noodmaatregelen en in het ergste geval afschakeling noodzakelijk zijn. Mocht u ervoor kiezen de vijf nu nog operationele Groningenproductielocaties open te houden in gasjaar 2023/2024 – en u toestaat dat hieruit geproduceerd mag worden in een dergelijk situatie – dan is onze verwachting dat de noodsituatie bij een lagere temperatuur optreedt, namelijk $\sim -10^{\circ}\text{C}$. Met elf operationele Groningenproductielocaties dekt u de $\sim -15,5^{\circ}\text{C}$ af. Voorwaarde is wel dat de in principe gesloten productielocaties snel (binnen uren) opregelbaar zijn bij koude temperaturen en dus mogelijk in de winter een minimumflow zouden moeten produceren. De minimale hoeveelheid hangt af van de door u gewenste betrouwbaarheid van productie en zou in samenwerking met de Nederlandse Aardolie Maatschappij en GTS vastgesteld moeten worden. Deze analyse met geactualiseerde uitgangspunten geeft daarmee geen aanleiding om ons advies van januari te herzien.

Conclusies

De situatie op de gasmarkt blijft het komende jaar precair. Uit onze analyses blijkt dan ook dan er naast geruststellende scenario's helaas ook verschillende scenario's denkbaar zijn waarin de leveringszekerheid in volume of capaciteit niet voldoende zeker is in het komende gasjaar. Zo wordt het na een koude winter problematisch om de gasopslagen weer voldoende gevuld te krijgen om leveringszekerheid voor het jaar erna te borgen (het volumeprobleem) en in een korte koude periode met uitval ter grootte van de grootste bron ontstaat er fysieke onbalans in het systeem (het capaciteitsprobleem). In voorgaande jaren werd in een dergelijke situatie altijd op het Groningenveld geleund, maar in het licht van de wens om het Groningenveld te sluiten moeten nu ook andere opties onderzocht en geïmplementeerd worden.

Het Bescherm- en Herstelplan Gas is geschreven voor een acute noodsituatie waarbij het Groningenveld in eerste instantie het back-up volume, zoals vastgelegd in het Vaststellingsbesluit, produceert om bijvoorbeeld industrieën de tijd te geven om zich voor te bereiden op (langdurige) afschakeling. Een aanpassing van het noodplan is noodzakelijk om acute tekortsituaties op te lossen en de functie te vervullen die afgelopen winter nog door het Groningenveld ingevuld is.

Een lagere export, hogere import of binnenlandse vraagreductie is naar onze inschatting alleen aannemelijk indien er vooraf aanvullende afspraken hierover gemaakt zouden worden.

Indien u in plaats van of naast afspraken over vraagreductie ervoor kiest om de leveringszekerheidsrisico's af te dekken door productiecapaciteit uit het Groningenveld beschikbaar te houden, dienen de specificaties die nodig zijn voor deze "verzekeringsrol" nader onderzocht te worden om met minimale productie uit het Groningenveld een acceptabele afdekking van risico's te bereiken.

Het is niet nodig om alle productielocaties met dezelfde snelheid en betrouwbaarheid beschikbaar te houden. Hierdoor kan de noodzakelijke minimale productie worden verlaagd. Een aantal productielocaties zou echter binnen enkele uren beschikbaar moeten kunnen zijn om in koude omstandigheden acute problemen bij uitval van middelen op te lossen: Hoe meer locaties snel beschikbaar zijn, hoe kleiner het leveringszekerheidsrisico dat Nederland loopt. Met 43 GWh/h beschikbare productiecapaciteit (elf productielocaties zoals afgelopen winter beschikbaar) zijn de risico's conform de regelgeving tot $\sim -15,5^{\circ}\text{C}$ gemitigeerd.

Gasunie Transport Services B.V.

Datum: 26 mei 2023

Ons kenmerk: L 23.0289

Onderwerp: Analyse stand van zaken op de gasmarkt en leveringszekerheid in het volgende gasjaar

Met 20 GWh/h beschikbare productiecapaciteit (vijf productielocaties) voorzien wij vanaf effectieve temperaturen van $\sim -10^{\circ}\text{C}$ een probleem. Indien alle productielocaties volledig gesloten worden en er daardoor geen productiecapaciteit ingezet kan worden, kunnen deze problemen zich voordoen vanaf een temperatuur van $\sim -6^{\circ}\text{C}$.

Zoals hierboven toegelicht betekent het beschikbaar houden van productiecapaciteit van het Groningenveld niet dat er ook een minimumflow conform de eerder door uw ministerie vastgestelde rekenregels nodig is. Het betekent wel dat een aantal clusters beschikbaar moet blijven om in acute situaties binnen enkele uren te kunnen produceren.

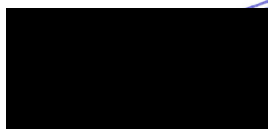
De reeds ingezette maatregelen op het gebied van verduurzaming, energiebesparing, verlaging van de gasvraag en de ontwikkeling van nieuw aanbod zoals LNG¹⁴, maken het mogelijk dat een dergelijke verzekering of additionele afspraken over vraagreductie op termijn niet meer nodig zijn. Hoe sneller deze maatregelen effect sorteren, des te eerder is Nederland in staat om de leveringszekerheid ook zonder het Groningenveld veilig te stellen.

Daarnaast is het cruciaal dat de gasopslagen behouden blijven om de hogere vraag in de winter in te vullen en ruimte te bieden voor de opslag van gas dat in de zomer geïmporteerd wordt. Ook in de landen om ons heen wordt nieuw aanbod ontwikkeld en verduurzaamd. Als deze buitenlandse ontwikkelingen leiden tot een verlaging van de export van Nederland naar de omringende landen of dat er meer import beschikbaar is voor Nederland, zijn dit uiteraard ook relevante ontwikkelingen voor Nederland en de gewenste sluiting van het Groningenveld.

Wij zullen ons blijven inzetten om invulling te geven aan de eis om niet méér aardgas uit het Groningenveld te winnen dan noodzakelijk is om de leveringszekerheid te borgen en de winning zo snel mogelijk volledig te stoppen.

Wij blijven de ontwikkelingen op de energiemarkten nauwgezet volgen en zullen u bij relevante ontwikkelingen nader informeren.

Hoogachtend,

Bart Jan Hoevers
Algemeen Directeur

---

¹⁴ <https://www.gasunietransportservices.nl/gasmarkt/investeringsplan/investeringsplan-2022>